ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER της 21ης Μαρτίου 1996 *

1. Τα προδικαστικά ερωτήματα επί των οποίων το Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί στην παρούσα υπόθεση υποβλήθηκαν από το Rechtbank van eerste aanleg te Brussel στο οποίο οι απαντήσεις του Δικαστηρίου θα παράσχουν τη δυνατότητα να επιλύσει τη διαφορά που εκκρεμεί ενώπιόν του μεταξύ της επιχειρήσεως A. Maas & Co., ενάγουσας της κύριας δίκης (στο εξής: Maas ή μειοδότης), και της Belgische Dienst voor Bedrijfsleven en Landbouw (βελγική υπηρεσία οικονομίας και γεωργίας), η οποία αποκαλείται του λοιπού Belgisch Interventie-en Restitutiebureau (βελγική υπηρεσία παρεμβάσεων και επιστροφών, στο εξής: BDBL).

Το εθνικό δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1824/80 της Επιτροπής, της 11ης Ιουλίου 1980, περί προκηρύξεως διαγωνισμού για την παράδοση μαλακού σίτου που προορίζεται για τη Δημοκρατία του Bénin ως επισιτιστική βοήθεια [1] (στο εξής: κανονισμός 1824/80). Ο κανονισμός αυτός εκδόθηκε βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) 2727/75 του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1975, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα των σιτηρών [2] (στο εξής: κανονισμός 2727/75), και του κανονισμού (ΕΟΚ) 2750/75 του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1975, περί καθορισμού των κριτηρίων συγκεντρώσεως των δημητριακών που προορίζονται για επισιτιστική βοήθεια [3] (στο εξής: κανονισμός 2750/75).

2. Όπως προκύπτει από την πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1824/80, στις 28 Μαΐου 1980 το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εξέφρασε την πρόθεσή του να χορηγήσει, στο πλαίσιο κοινοτικής δράσεως, 5 000 τόνους μαλακού σίτου στο Bénin, βάσει του προγράμματος επισιτιστικής βοήθειας για το 1979/80. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του κανονισμού, ο διαγωνισμός για την προμήθεια του σίτου σε μια παρτίδα έπρεπε να πραγματοποιηθεί στο Βέλγιο. Το προϊόν έπρεπε να συγκεντρωθεί από την αγορά της Κοινότητας και η φόρτωση να πραγματοποιηθεί σε λιμάνι της Κοινότητας. Η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού ορίζει ότι:

«Το αναφερόμενο στην παράγραφο 1 προϊόν πρέπει να παραδοθεί χύδην στο λιμάνι φορτώσεως πλησίον του πλοίου. Το εμπόρευμα πρέπει να εναποτεθεί στο μέρος που έχει καθορίσει η χώρα προορισμού ή ο εντολοδόχος της χώρας αυτής, ο δε ρυθμός παραδόσεως καθορίζεται μεταξύ του μειοδότη και του εντολοδόχου του παραλήπτη οργανισμού.»

Κατ' εφαρμογή του άρθρου 4, η σύμβαση έπρεπε να κατακυρωθεί στον υποβαλόντα τη χαμηλότερη προσφορά.

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

1 — ΕΕ L 178, σ. 5.

2 — ΕΕ ειδ. έκδ. 03/013, σ. 158.

3 — ΕΕ ειδ. έκδ. 03/013, σ. 228.

Το άρθρο 5 ορίζει ότι:

«Όταν ο μειοδότης δεν μπορεί να παραδώσει τα προϊόντα σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 3, κατά την ημερομηνία που πρέπει να οριστεί στην προκήρυξη του διαγωνισμού συνεπεία της καθυστερημένης διαθέσεως πλοίων για τη θαλάσσια μεταφορά, τα έξοδα που συνεπάγεται η καθυστέρηση αυτή αναλαμβάνονται από τον οργανισμό παρεμβάσεως.»

Σύμφωνα με το άρθρο 6,

«1. Ο διαγωνιζόμενος προβαίνει στη σύσταση ασφάλειας 6 ECU ανά τόνο προϊόντος.

Η ασφάλεια ελευθερώνεται:

— (...)

— ως προς τον μειοδότη μετά την πραγματοποίηση των σχετικών εργασιών εντός της ορισθείσας προθεσμίας και κατόπιν προσκομίσεως του εντύπου αριθ. 1 της άδειας εξαγωγής, δεόντως καταχωρισμένης και θεωρημένης από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους το οποίο αναφέρεται στην προσφορά, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3, παράγραφος 2,

— (...).»

Το άρθρο 7 ορίζει εξάλλου ότι:

«Ο μαλακός σίτος που ορίζει το άρθρο 1 πρέπει να είναι υγιής, ανόθευτος και σύμφωνος με τα συναλλακτικά ήθη και να αντιστοιχεί τουλάχιστον προς τον ποιοτικό τύπο για τον οποίο έχει καθοριστεί η τιμή αναφοράς.»

Τέλος, όσον αφορά την προκειμένη περίπτωση, το άρθρο 8 ορίζει τον βελγικό Οργανισμό Παρεμβάσεως ως αρμόδιο για τις συναφείς με τον διαγωνισμό ενέργειες.

3. Η τιμή αναφοράς καθιερώθηκε στην κοινή οργάνωση αγορών στον τομέα των σιτηρών με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1143/76 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1976 [4], ο οποίος τροποποίησε ορισμένα άρθρα του κανονισμού 2727/75. Ο καθορισμός τιμής αναφοράς είχε ως σκοπό να ενθαρρύνει την παραγωγή μαλακού αρτοποιήσιμου σίτου καλής ποιότητας [5]. Ο

4 — ΕΕ ειδ. έκδ. 03/015, σ. 95.

5 — Πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1143/76.

κανονισμός αυτός συμπληρώθηκε το επόμενο έτος με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1151/77 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977 [6].

Το τροποποιημένο κείμενο του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 2727/75 ορίζει ότι:

«(...) η τιμή αναγωγής [αναφοράς] καθορίζεται για τον μαλακό σίτο, τον ανταποκρινόμενο στα κριτήρια του ποιοτικού τύπου καθώς και στις απαιτούμενες ιδιότητες για το επίπεδο μιας μέσης αρτοποιησίμου ποιότητος.»

Η παράγραφος 4 του ίδιου αυτού άρθρου 3 προσθέτει ότι:

«Η τιμή αναγωγής για τον αρτοποιήσιμο μαλακό σίτο καθιερώνεται προσθέτοντας στην κοινή ενιαία τιμή παρεμβάσεως που προσδιορίζεται για το προϊόν αυτό ένα αντιπροσωπευτικό ποσό της διαφοράς μεταξύ της παραγωγής του και εκείνου της παραγωγής μαλακού σίτου μη αρτοποιήσιμου.»

4. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2731/75 του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1975, περί των ποιοτικών τύπων του μαλακού σίτου, της σικάλεως, της κριθής, του αραβοσίτου και του σκληρού σίτου [7] (στο εξής: κανονισμός 2731/75), συμπληρώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1156/77 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977 [8] (στο εξής: κανονισμός 1156/77). Το τροποποιημένο κείμενο του άρθρου 1 έχει ως εξής:

«Ο ποιοτικός τύπος για τον οποίο καθορίστηκαν η τιμή παρεμβάσεως, η τιμή αναγωγής και η ενδεικτική τιμή του μαλακού σίτου, προσδιορίζεται ως ακολούθως:

α) μαλακός σίτος υγιής, ανόθευτος και σύμφωνος προς τα συναλλακτικά ήθη, χωρίς οσμές και ζώντα παράσιτα, προσιδιάζοντος χρώματος και ποιότητος, που ανταποκρίνεται προς τη μέση ποιότητα του μαλακού σίτου που συγκομίζεται εντός της Κοινότητος υπό κανονικές συνθήκες·

β) ποσοστό υγρασίας: 16 %·

γ) ολικό ποσοστό των στοιχείων που δεν αποτελούν σιτηρά βάσεως αμέμπτου ποιότητος: 5 % (...).»

5. Ο κανονισμός 2750/75 ορίζει, με την παράγραφο 1 του άρθρου 4, ότι οι αγορές που αναφέρονται στο άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 3, πραγματοποιούνται από τους

6 — ΕΕ ειδ. έκδ. 03/018, σ. 94.

7 — ΕΕ ειδ. έκδ. 03/013, σ. 179.

8 — ΕΕ ειδ. έκδ. 03/018, σ. 96.

οργανισμούς παρεμβάσεως με διαγωνισμό και, στην παράγραφο 4, ότι:

«4. Οι όροι στην προκήρυξη του διαγωνισμού πρέπει να εγγυώνται ισότητα συμμετοχής και μεταχειρίσεως σε κάθε ενδιαφερόμενο ανεξαρτήτως του τόπου εγκαταστάσεώς του εντός της Κοινότητας.»

6. Η προκήρυξη του διαγωνισμού για τον εφοδιασμό από την εσωτερική αγορά της Κοινότητας 5 000 τόνων μαλακού σίτου που προορίζεται για τη Δημοκρατία του Bénin δημοσιεύθηκε από την Επιτροπή στις 15 Ιουλίου 1980 [9]. Η παράγραφος 3 του τίτλου ΙΙ της προκηρύξεως αυτής διευκρινίζει, όσον αφορά τον μειοδότη, ότι η ασφάλεια που αυτός θα συστήσει θα καταπέσει αν δεν εκπληρώσει την υποχρέωσή του εντός των προβλεπομένων προθεσμιών, εκτός περιπτώσεως ανωτέρας βίας. Ο τίτλος ΙΙΙ της προκηρύξεως του διαγωνισμού ορίζει ότι η προσφορά ισχύει μόνον εφόσον συνοδεύεται με δήλωση του διαγωνιζόμενου κατά την οποία αναλαμβάνει την υποχρέωση, αφενός, να παραδώσει, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 3, του κανονισμού 1824/80, την παρτίδα που ανταποκρίνεται στα απαιτούμενα χαρακτηριστικά και, αφετέρου, να πραγματοποιήσει την παράδοση μεταξύ 1ης και 31ης Αυγούστου 1980.

7. Από τον φάκελο προκύπτει ότι, στις 25 Ιουλίου 1980, η Maas υπέβαλε προσφορά στην BDBL η οποία, στις 29 του ιδίου μηνός, κατακύρωσε τη σύμβαση που αφορούσε την παράδοση χύδην στο λιμάνι της Αμβέρσας, πλησίον του πλοίου, αντί της τιμής των 7 300 βελγικών φράγκων (BFR) ανά καθαρό μετρικό τόνο.

8. Η εντολοδόχος εταιρία που όρισε το δικαιούχο της βοήθειας κράτος γνωστοποίησε στη Maas στις 29 Ιουλίου ότι προετίθετο να διαθέσει πλοίο για τη φόρτωση από 5 έως 7 Αυγούστου. Η Maas απάντησε την ίδια ημέρα ότι δεν ήταν δυνατόν να πραγματοποιηθεί η φόρτωση πριν από το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου.

9. Η εταιρία, εντολοδόχος του Bénin, πληροφόρησε τότε τον μειοδότη ότι μπορούσε να προσφέρει άλλο πλοίο για τη φόρτωση από 21 έως 30 Αυγούστου. Στις 19 του ιδίου μηνός, η Maas απάντησε ότι η συγκομιδή δεν μπορούσε ακόμη να πραγματοποιηθεί λόγω του κακού καιρού. Ο εντολοδόχος αντέδρασε στην απάντηση αυτή διατυπώνοντας ρητή επιφύλαξη ως προς τα συμπληρωματικά έξοδα που μπορούσαν να προκύψουν από την καθυστερημένη παράδοση.

10. Δύο μέρες αργότερα, η Maas πληροφόρησε τον εντολοδόχο ότι «ήλπιζε πάντως να είναι σε θέση να προβεί στην παράδοση προς φόρτωση επί του φορτηγού πλοίου στις 22», σ' αυτό δε ο εντολοδόχος απάντησε ότι, ενόψει του τηλετυπήματος της 19ης με το οποίο η Maas βεβαίωνε ότι δεν ήταν σε θέση να παράσχει το εμπόρευμα προς το παρόν, δεν είχε γίνει επιβεβαίωση ως προς το προσφερόμενο πλοίο.

9 — JO C 176, σ. 10.

11. Η σύμβαση αγοράς του εμπορεύματος συνήφθη την 21η Αυγούστου. Ο πωλητής φόρτωσε τα σιτηρά στις Κάτω Χώρες επί 11 φορτηγίδων με προορισμό το λιμάνι της Αμβέρσας. Στις 26 Αυγούστου, ο μειοδότης πληροφόρησε τον πωλητή ότι από τα αποτελέσματα των αναλύσεων προέκυπτε ότι το φορτίο των πρώτων φορτηγίδων δεν ήταν σύμφωνο προς τις απαιτούμενες προδιαγραφές ποιότητας και, ειδικότερα, το ποσοστό υγρασίας ήταν πολύ υψηλό. Η Maas κάλεσε τον πωλητή να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε το μέσο αποτέλεσμα ολόκληρης της παρτίδας να ανταποκρίνεται στους συνομολογηθέντες όρους.

12. Στις 29 Αυγούστου, ο μειοδότης κάλεσε τον εντολοδόχο να υποδείξει ένα πλοίο προς φόρτωση έως τις 11 Σεπτεμβρίου το αργότερο. Του εγγυόταν ότι οι ποιοτικές προδιαγραφές του σίτου θα τηρούνταν, ο δε εντολοδόχος απάντησε ότι θα έπραττε ό,τι μπορούσε προς εξεύρεση φορτηγού πλοίου. Στις 3 Σεπτεμβρίου, ο μειοδότης διατύπωσε προς την BDBL επιφύλαξη όσον αφορά τα πρόσθετα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε λόγω της καθυστερημένης παραλαβής του εμπορεύματος από τον εντολοδόχο.

13. Σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 4, του κανονισμού 1824/80, ο Οργανισμός Παρεμβάσεως υποχρεούται να ζητήσει διάφορες πληροφορίες από τον μειοδότη και, κυρίως, μετά κάθε αποστολή, βεβαίωση στην οποία να αναφέρονται οι φορτωθείσες ποσότητες και η ποιότητα του προϊόντος. Όπως αναφέρει ειδική έκθεση καταρτισθείσα προς τούτο από ειδικευμένο εργαστήριο, το ποσοστό υγρασίας του σίτου ανερχόταν σε 16,32 % και το ολικό ποσοστό των υλών οι οποίες δεν ήσαν βασικά σιτηρά άψογης ποιότητας ανερχόταν σε 5,78 %.

14. Στις 12 Σεπτεμβρίου, ο εντολοδόχος του Bénin εξέδωσε βεβαίωση κατά την οποία είχε αναλάβει στις 6 του ιδίου μηνός 4 700 μετρικούς τόνους μαλακού σίτου, προσθέτοντας ότι η ποιότητα των σπόρων δεν αντιστοιχούσε στον ποιοτικό τύπο για τον οποίο είχε ορισθεί τιμή αναφοράς.

15. Στις 25 Σεπτεμβρίου, η Maas πληροφόρησε την BDBL ότι το υπόλοιπο των 300 τόνων θα φορτωνόταν, σε συνεννόηση με τον εντολοδόχο του Bénin, σε φορτηγίδα με προορισμό την Rouen όπου το εμπόρευμα θα μεταφορτωνόταν σε πλοίο για τη θαλάσσια μεταφορά του. Από τις αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν σε δείγματα του φορτίου αυτού προέκυψε ότι, αυτή τη φορά, το ποσοστό των υλών οι οποίες δεν ήσαν βασικά σιτηρά άψογης ποιότητας ανερχόταν σε 3 % μόνον, αλλά το ποσοστό υγρασίας του σίτου ανερχόταν εντούτοις σε 16,36 %. Η βεβαίωση περί αναλήψεως του εμπορεύματος απεστάλη από τον εντολοδόχο του Bénin την 1η Οκτωβρίου.

16. Τον Ιούνιο του 1981, ο τελικός παραλήπτης επιβεβαίωσε ότι παρέλαβε μια παρτίδα 5 000 τόνων σίτου «σε καλή κατάσταση». Στις 2 Ιουλίου η Maas κάλεσε την BDBL να ελευθερώσει την ασφάλεια των 1 217 853 BFR που είχε συστήσει για να συμμετάσχει στον διαγωνισμό. Στις αρχές Νοεμβρίου 1981, η Maas χρέωσε στην BDBL ποσό 168 169 BFR για έξοδα αποθηκεύσεως τα οποία είχαν προκληθεί από τη φερόμενη καθυστερημένη παραλαβή των εμπορευμάτων από τον εντολοδόχο της Δημοκρατίας του Bénin και, με την ίδια ευκαιρία, ζήτησε εκ νέου την ελευθέρωση της ασφάλειας.

17. Στα μέσα Δεκεμβρίου του 1981, η BDBL απάντησε ότι προβαίνει στην οριστική κατάπτωση της ασφάλειας ως «συνολικής χρηματικής ποινής» διότι ο μειοδότης δεν είχε τηρήσει ούτε την προθεσμία παραδόσεως ούτε τις ποιοτικές προδιαγραφές. Επίσης αρνήθηκε να επιστρέψει στον μειοδότη το ποσό που αυτός αξίωσε ως έξοδα αποθηκεύσεως.

18. Στη διαφορά της κύριας δίκης, η Maas ζητεί από την BDBL την ελευθέρωση της ασφάλειας και την απόδοση των εξόδων αποθηκεύσεως. Με τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, οι διάδικοι έθεσαν αιτήματα σχετικά με την ερμηνεία του κανονισμού 1824/80, στον οποίο βασίστηκε ο επίμαχος διαγωνισμός. Ως εκ τούτου, το Rechtbank van eerste aanleg te Brussel υπέβαλε στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Σε τι συνίστανται ακριβώς οι εργασίες που ο μειοδότης πρέπει να πραγματοποιήσει εντός της ορισθείσας προθεσμίας κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1824/80 της 11ης Ιουλίου 1980 επί ποινή καταπτώσεως της συσταθείσας ασφάλειας;

Μπορεί ο μειοδότης να υπέχει ευθύνη σε περίπτωση φορτώσεως στο πλοίο μετά την παρέλευση της εν λόγω προθεσμίας, όταν η παράδοση, δηλαδή η εναπόθεση του φορτίου πλησίον του πλοίου, πραγματοποιείται εντός της εν λόγω προθεσμίας;

2) Πρέπει τα άρθρα 6 και 7 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1824/80 της 11ης Ιουλίου 1980 να ερμηνεύονται σε συνάρτηση μεταξύ τους;

Με άλλα λόγια: μπορεί η ασφάλεια να καταπέσει όταν υφίσταται (ελαφρά) παρέκκλιση από τις προδιαγραφές ποιότητας, έστω και αν ο παραλήπτης δεν προέβη συναφώς σε καμία παρατήρηση ή επιφύλαξη;»

19. Το πρώτο σκέλος του πρώτου ερωτήματος, καθώς και το ίδιο το δεύτερο ερώτημα αφορούν το περιεχόμενο των υποχρεώσεων που ο μειοδότης οφείλει να εκπληρώσει ώστε ο Οργανισμός Παρεμβάσεως να ελευθερώσει την ασφάλεια. Γι' αυτόν τον λόγο θα εξετάσω συγχρόνως το ζήτημα που τίθεται στα δύο αυτά αποσπάσματα. Εν συνεχεία, θα ασχοληθώ με το αντικείμενο του δευτέρου σκέλους του δευτέρου ερωτήματος, δηλαδή την ευθύνη ως προς τα έξοδα αποθηκεύσεως στα οποία υποβλήθηκε ο μειοδότης μεταξύ της 1ης Σεπτεμβρίου και της ημέρας κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η φόρτωση του εμπορεύματος.

Επί του ακριβούς περιεχομένου των εργασιών που ο μειοδότης έπρεπε να πραγματοποιήσει για να δικαιούται να ζητήσει την ελευθέρωση της ασφάλειας

20. Στην υπόθεση αυτή υπέβαλαν παρατηρήσεις η ενάγουσα της κύριας δίκης, ο εναγόμενος οργανισμός και η Επιτροπή.

21. Η ενάγουσα της κύριας δίκης ισχυρίζεται, ως προς τη μη τήρηση της προθεσμίας παραδόσεως, ότι δεν μπορεί να προβάλλεται άρνηση ελευθερώσεως της ασφάλειας γι' αυτόν τον λόγο διότι ο κανονισμός 1824/80 δεν αναφέρει ότι η παράδοση έπρεπε να πραγματοποιηθεί μεταξύ 1ης και 31ης Αυγούστου και διότι ο όρος αυτός περιλαμβάνεται μόνο στην προκήρυξη του διαγωνισμού, η οποία δεν έχει δεσμευτική ισχύ. Ισχυρίζεται συναφώς ότι, εν πάση περιπτώσει, είχε μεταφέρει το εμπόρευμα στο λιμάνι της Αμβέρσας από τις 29 Αυγούστου 1980 και δεν μπορεί να θεωρηθεί ως υπέχουσα ευθύνη επειδή η φόρτωση πραγματοποιήθηκε μόλις στις 6 Σεπτεμβρίου αφού ο εντολοδόχος δεν είχε στη διάθεσή του πλοίο. Όσον αφορά την ποιότητα του προϊόντος, ο μειοδότης υποστηρίζει ότι σε κανένα σημείο του κανονισμού 1824/80 δεν αναφέρεται ότι ο σίτος έπρεπε να πληροί τις προδιαγραφές που καθορίζονται με κάποιον ειδικό κανονισμό. Προσθέτει ότι ο παραλήπτης επιβεβαίωσε ότι παρέλαβε σε καλή κατάσταση τον σίτο και ότι το άρθρο 6 του κανονισμού, το οποίο διέπει την ελευθέρωση της ασφάλειας, δεν εξαρτά την ελευθέρωση αυτή από την τήρηση οποιωνδήποτε ποιοτικών προδιαγραφών.

22. Ο εναγόμενος οργανισμός υποστηρίζει, ως προς την προθεσμία εντός της οποίας έπρεπε να πραγματοποιηθεί η παράδοση, ότι ο μειοδότης δεν μπορούσε να περιοριστεί στη μεταφορά του εμπορεύματος στο λιμάνι της Αμβέρσας σε μια οποιαδήποτε ημέρα του μηνός Αυγούστου, αλλά ο ρυθμός παραδόσεως έπρεπε να καθορισθεί σε συνεννόηση με τον εντολοδόχο της Δημοκρατίας του Bénin· ο τελευταίος μόλις στις 6 Σεπτεμβρίου κατόρθωσε να παραλάβει τους πρώτους 4 700 τόνους εμπορεύματος, οι δε υπόλοιποι 300 τόνοι φορτώθηκαν σε φορτηγίδα με προορισμό τη Rouen στις 26 του ιδίου μηνός και η καθυστέρηση αυτή οφείλεται αποκλειστικά στο γεγονός ότι ο μειοδότης απέρριψε δύο φορές το πλοίο που του πρότεινε ο εντολοδόχος.

Όσον αφορά την ποιότητα του σίτου, ο εναγόμενος οργανισμός ισχυρίζεται ότι το ποσοστό υγρασίας της πρώτης παραδοθείσας παρτίδας υπερέβαινε κατά 0,32 % το ανώτατο παραδεκτό όριο και το ολικό ποσοστό υλών οι οποίες δεν ήσαν βασικά σιτηρά άψογης ποιότητας ανερχόταν σε 5,78 % (ενώ το ανώτατο αποδεκτό όριο είναι 5 %) και, για τους υπόλοιπους 300 τόνους, το ποσοστό υγρασίας υπερέβαινε κατά 0,36 % το ανώτατο παραδεκτό όριο, το οποίο είναι 16 %.

Προσθέτει ότι η τήρηση των ποιοτικών προδιαγραφών ήταν ιδιαίτερα σημαντική εν προκειμένω, διότι το δικαιούχο κράτος δύσκολα μπορούσε να αρνηθεί τον σίτο λόγω των επιτακτικών επισιτιστικών αναγκών του. Κατά τον οργανισμό, η αξιοπιστία των Κοινοτήτων επιβάλλει όπως η επισιτιστική βοήθεια προς τις λιγότερο ευνοημένες χώρες είναι άψογης ποιότητας, το δε γεγονός ότι το δικαιούχο κράτος βεβαίωσε ότι ο παραληφθείς σίτος ήταν καλής ποιότητας πρέπει να θεωρηθεί ότι δεν ασκεί επιρροή όσον αφορά την ελευθέρωση της ασφάλειας.

23. Η Επιτροπή προβαίνει σε εξαντλητική μελέτη των υποχρεώσεων που υπέχει ο μειοδότης. Βασίζεται προς τούτο τόσο στο κείμενο του κανονισμού 1824/80, όσο και στο κείμενο της προκηρύξεως του διαγωνισμού. Προσθέτει ότι στον εθνικό δικαστή εναπόκειται να εκτιμήσει, βάσει των στοιχείων ερμηνείας που θα του παράσχει το Δικαστήριο, αν ο μειοδότης έχει εκπληρώσει εν προκειμένω τις υποχρεώσεις του.

24. Η Επιτροπή προβάλλει, συναφώς, ότι ο μειοδότης δεν έχει εκπληρώσει τις ουσιώδεις υποχρεώσεις που του επιβάλλουν οι διατάξεις αυτές, δηλαδή ότι δεν συμφώνησε με τον εντολοδόχο ως προς τον ρυθμό παραδόσεως του εμπορεύματος. Κατ' αυτήν, η προμήθεια του εμπορεύματος μιας συγκεκριμένης ποιότητας (δηλαδή, εν προκειμένω, ενός εμπορεύματος που έπρεπε να αντιστοιχεί τουλάχιστον στον ποιοτικό τύπο για τον οποίο είχε οριστεί τιμή αναφοράς) περιλαμβανόταν στις εργασίες που ο μειοδότης έπρεπε να πραγματοποιήσει, αυτό δε για δύο λόγους: πρώτον, επειδή το άρθρο 7 του κανονισμού 1824/80 ορίζει τούτο ρητώς και, δεύτερον, επειδή με την προσφορά που είχε υποβάλει, η Maas ανέλαβε την υποχρέωση, σύμφωνα με τον τίτλο ΙΙΙ, στοιχείο a, της προκηρύξεως του διαγωνισμού, να παραδώσει μια παρτίδα «που αντιστοιχεί στα απαιτούμενα χαρακτηριστικά». Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο μειοδότης δεν έχει εκπληρώσει τις δύο αυτές υποχρεώσεις, που πρέπει να θεωρηθούν ως ουσιώδεις, και ότι η ασφάλεια πρέπει να καταπέσει. Συναφώς, το γεγονός ότι ο αποδέκτης της βοήθειας παρέλαβε την παρτίδα σίτου δεν έχει σημασία διότι δεν ήταν σε θέση να απαλλάξει τον μειοδότη από τις υποχρεώσεις του.

25. Το εθνικό δικαστήριο χαρακτήρισε ως ελαφρά την παρέκκλιση από τις ποιοτικές προδιαγραφές για την οποία ευθύνεται ο μειοδότης. Η Επιτροπή θεωρεί ότι, εφόσον υπάρχει παράβαση της διατάξεως, δεν συντρέχει περίπτωση διαβαθμίσεως της σοβαρότητας της παραβάσεως. Πράγματι, η ποιότητα του παραδοθέντος σίτου δεν ήταν σύμφωνη προς τον ποιοτικό τύπο για τον οποίο είχε καθοριστεί η τιμή παρεμβάσεως και δεν πληρούσε τους απόλυτους ελάχιστους όρους που έπρεπε να πληροί για να παραληφθεί από τους οργανισμούς παρεμβάσεως. Για τη συναφή περίοδο, οι όροι αυτοί περιλαμβάνονται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 1629/77 της Επιτροπής, της 20ής Ιουλίου 1977, περί λεπτομερειών εφαρμογής των ειδικών μέτρων παρεμβάσεως που προορίζονται για τη συγκράτηση της αναπτύξεως της αγοράς του προς αρτοποίηση μαλακού σίτου [10] (στο εξής: κανονισμός 1629/77), σύμφωνα με τον οποίο το ποσοστό υγρασίας δεν μπορεί να υπερβαίνει ποσοστό καθοριζόμενο από τους οργανισμούς παρεμβάσεως, ποσοστό το οποίο, ανάλογα με τις περιοχές, κυμαινόταν μεταξύ 14 και 16 %.

26. Τέλος, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η υποχρέωση τηρήσεως του ποιοτικού τύπου που καθορίζει το άρθρο 7 του κανονισμού 1824/80 και η κύρωση με την οποία τιμωρείται η μη εκπλήρωση της υποχρεώσεως αυτής εξασφαλίζουν την ίση μεταχείριση των προσφερόντων κατά τον χρόνο του διαγωνισμού, καθόσον η σύμβαση κατακυρώνεται στον υποβαλόντα τη χαμηλότερη προσφορά.

27. Συμφωνώ με τα περισσότερα από τα επιχειρήματα που ανέπτυξε η Επιτροπή. Όντως, για να εξακριβωθεί το περιεχόμενο των υποχρεώσεων που ο μειοδότης οφείλει να εκπληρώσει για να δικαιούται να ζητήσει ελευθέρωση της ασφάλειας πρέπει να ληφθεί υπόψη όχι μόνον ο κανονισμός 1824/80, αλλά και η προκήρυξη του διαγωνισμού.

28. Η ασφάλεια την οποία οι υποβαλόντες προσφορά έπρεπε να συστήσουν σύμφωνα με το άρθρο 6 του κανονισμού 1824/80 ήταν 6 ECU ανά τόνο προϊόντος. Προοριζόταν, όπως αναφέρεται στην έβδομη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού, στο να εξασφαλίσει

10 — ΕΕ ειδ. έκδ. 03/018, σ. 223.

την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμμετοχή στον διαγωνισμό. Σύμφωνα με τον τίτλο ΙΙ, παράγραφος 3, της προκηρύξεως του διαγωνισμού, η ασφάλεια αυτή έπρεπε να αποδοθεί ή να καταπέσει αναλόγως του αν ο προσφέρων θα εκπλήρωνε ή όχι την υποχρέωσή του εντός των προβλεπομένων προθεσμιών, εκτός περιπτώσεως ανωτέρας βίας.

29. Από τη λεπτομερή εξέταση των προαναφερομένων διατάξεων προκύπτει ότι οι υποχρεώσεις του μειοδότη ήσαν οι εξής:

— να παραδώσει 5 000 τόνους μαλακού σίτου χύδην πλησίον του πλοίου στο λιμάνι φορτώσεως που ορίστηκε, εν προκειμένω το λιμάνι της Αμβέρσας·

— να εναποθέσει το προϊόν στον τόπο που θα όριζε ο εντολοδόχος του Bénin, με τον οποίο ο μειοδότης έπρεπε να καθορίσει τον ρυθμό παραδόσεως·

— να πραγματοποιήσει την παράδοση μεταξύ 1ης και 31ης Αυγούστου·

— να εκπληρώσει τις αναγκαίες τελωνειακές διατυπώσεις για την εξαγωγή του εμπορεύματος και

— να παραδώσει εμπόρευμα σύμφωνο με τα χαρακτηριστικά που καθορίζονται στο άρθρο 7 του κανονισμού 1824/80 της Επιτροπής, δηλαδή ότι ο μαλακός σίτος έπρεπε να είναι υγιής, ανόθευτος και σύμφωνος προς τα συναλλακτικά ήθη και να αντιστοιχεί τουλάχιστον στον ποιοτικό τύπο για τον οποίο είχε ορισθεί τιμή αναφοράς.

30. Από τον φάκελο προκύπτει ότι ο μειοδότης όντως παρέδωσε 5 000 τόνους σίτου στο λιμάνι της Αμβέρσας εντός της προθεσμίας που του είχε ταχθεί προς τούτο, αλλά το έπραξε χωρίς προηγουμένως να συνεννοηθεί με τον εντολοδόχο της Δημοκρατίας του Bénin, όπως του το επέβαλλε ρητά το άρθρο 1, παράγραφος 3, του κανονισμού 1824/80. Αντ' αυτού, η Maas απέρριψε δύο φορές τα πλοία που της είχε προτείνει ο εντολοδόχος, τον οποίο παρακάλεσε, στις 29 Αυγούστου, να εξεύρει πλοίο προκειμένου να μπορέσει να φορτώσει «το αργότερο την 1η Σεπτεμβρίου» ενώ το εμπόρευμα βρισκόταν ήδη στο λιμάνι. Επομένως, δεν προκαλεί κατάπληξη το ότι ο εντολοδόχος δεν κατόρθωσε να εξεύρει, σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα, ένα διαθέσιμο πλοίο για τη μεταφορά 5 000 τόνων σίτου από την Αμβέρσα στο Cotonou.

31. Η στάση αυτή του μειοδότη είχε ως συνέπεια η φόρτωση να πραγματοποιηθεί μόλις στις 6 Σεπτεμβρίου, ημερομηνία κατά την οποία 4 700 τόνοι φορτώθηκαν, μόλις δε στις 27 του ιδίου μηνός κατέστη δυνατό οι υπόλοιποι 300 τόνοι να φορτωθούν σε φορτηγίδα με προορισμό τη Rouen. Η συμπεριφορά αυτή του μειοδότη είναι αντίθετη προς την υποχρέωση που υπέχει να καθορίσει τον ρυθμό παραδόσεως με τον εντολοδόχο.

32. Δεν συμμερίζομαι την άποψη της ενάγουσας της κύριας δίκης κατά την οποία το άρθρο 6 του κανονισμού 1824/80, το οποίο ορίζει τις προϋποθέσεις ελευθερώσεως της ασφάλειας, δεν εξαρτά την ελευθέρωση αυτή από την τήρηση οποιωνδήποτε προδιαγραφών ποιότητας. Αντιθέτως, η ασφάλεια έχει ως σκοπό να διασφαλίσει την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμμετοχή στον διαγωνισμό. Εν προκειμένω, ο διαγωνισμός είχε προκηρυχθεί με σκοπό την προμήθεια 5 000 τόνων μαλακού σίτου για τη Δημοκρατία του Bénin ως επισιτιστική βοήθεια, σίτος του οποίου η ποιότητα έπρεπε τουλάχιστον να είναι σύμφωνη προς τον ποιοτικό τύπο για τον οποίο είχε ορισθεί τιμή αναφοράς.

33. Νομίζω ότι ο μειοδότης δεν εξεπλήρωσε ούτε αυτή την υποχρέωση, η οποία συνίστατο στην παράδοση σίτου επακριβώς καθορισμένης ποιότητας. Συγκεκριμένα, όπως προέκυψε από τις αναλύσεις που πραγματοποίησαν ειδικευμένα εργαστήρια, το ποσοστό υγρασίας του σίτου ανερχόταν, για την πρώτη παράδοση των 4 700 τόνων, σε 16,32 % και το ολικό ποσοστό των υλών που δεν αποτελούν σιτηρά βάσεως υψηλής ποιότητας ανερχόταν σε 5,78 %, υπερβαίνοντας έτσι το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο 0,32 % και 0,78 %, αντιστοίχως. Για τους υπόλοιπους 300 τόνους, το ποσοστό υγρασίας υπερέβαινε επίσης το ανώτατο όριο κατά 0,36 %.

34. Για την ορθή εκτίμηση της σημασίας των αριθμών αυτών, πρέπει να υπομνηστεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1 του κανονισμού 2731/75, όπως διαμορφώθηκε με τον κανονισμό 1156/77, ο οποίος ίσχυε κατά τον χρόνο των περιστατικών, το ποσοστό υγρασίας που αντιστοιχεί στον ποιοτικό τύπο που λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό της τιμής αναφοράς του αρτοποιήσιμου μαλακού σίτου δεν μπορεί να υπερβαίνει το 16 % και το επιτρεπόμενο ολικό ποσοστό των στοιχείων τα οποία δεν αποτελούν σιτηρά βάσεως άμεμπτης ποιότητας είναι 5 %. Εξάλλου, ο κανονισμός 1629/77, ο οποίος ορίζει τις προϋποθέσεις παραλαβής του αρτοποιήσιμου μαλακού σίτου από τους οργανισμούς παρεμβάσεως, ορίζει στην παράγραφο 2 του άρθρου 5 ότι το ποσοστό υγρασίας δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσοστό που ορίζουν οι οργανισμοί παρεμβάσεως, ποσοστό το οποίο, ανάλογα με τις περιοχές, κυμαίνεται μεταξύ 14 και 16 %, χωρίς δυνατότητα καμιάς εξαιρέσεως ως προς τις αξίες αυτές [11].

Εξ αυτού συνάγω ότι οι οργανισμοί παρεμβάσεως δεν θα είχαν δεχθεί την παρτίδα σίτου την οποία ο μειοδότης παρέδωσε προς αποστολή με προορισμό τη Δημοκρατία του Bénin διότι υπερέβαινε το ανώτατο επιτρεπόμενο ποσοστό υγρασίας και, επομένως, δεν πληρούσε τα κριτήρια της κατώτατης αποδεκτής ποιότητας.

35. Εντελώς διαφορετικό είναι το ζήτημα αν η κατάπτωση της ασφάλειας, που προβλέπει η παράγραφος 3 του τίτλου ΙΙ της προκηρύξεως του διαγωνισμού, είναι μέτρο του οποίου η αυστηρότητα είναι δυσανάλογη σε σχέση με τη σοβαρότητα της παραλείψεως για την οποία ευθύνεται ο μειοδότης ενόψει των υποχρεώσεων αυτών.

11 — Πράγματι, ο κανονισμός αυτός προβλέπει τη δυνατότητα αυξήσεως της τιμής αναφοράς με προσαύξηση όταν η ξηρότητα του σίτου είναι υψηλότερη από την αντιστοιχούσα στο ποσοστό υγρασίας που λαμβάνεται υπόψη για τον ποιοτικό τύπο. Προβλέπει επίσης τη δυνατότητα εφαρμογής των αναγκαίων προσαυξήσεων ή μειώσεων της τιμής αναφοράς όταν το ειδικό βάρος του σίτου διαφέρει από το προβλεπόμενο συγκεκριμένο βάρος για τον ποιοτικό τύπο. Αντιθέτως, δεν προβλέπει τη δυνατότητα καμιάς εξαιρέσεως ως προς το ανώτατο ποσοστό υγρασίας.

36. Με τη νομολογία του, το Δικαστήριο κρίνει συναφώς ότι «προκειμένου να διαπιστωθεί αν μια διάταξη του κοινοτικού δικαίου συμβιβάζεται με την αρχή της αναλογικότητας, χρειάζεται να εξακριβωθεί, πρώτον, αν τα μέσα που χρησιμοποιεί για την πραγματοποίηση του σκοπού που επιδιώκει συμβιβάζονται προς τη σημασία του στόχου αυτού και, δεύτερον, αν είναι αναγκαία για την επίτευξή του» [12].

37. Στην παρούσα υπόθεση, ο επιδιωκόμενος στόχος ήταν προφανώς σημαντικός καθόσον επρόκειτο για τη χορήγηση, στο πλαίσιο κοινοτικής δράσεως, μιας όχι ασήμαντης ποσότητας σίτου σε μια χώρα η οποία αντιμετωπίζει επιτακτικές επισιτιστικές ανάγκες. Γι' αυτόν τον λόγο, οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται στον μειοδότη περιλαμβάνουν τόσο την υποχρέωση καθορισμού του ρυθμού παραδόσεως με τον εντολοδόχο της δικαιούχου χώρας εντός περιορισμένου χρονικού διαστήματος, όσο και την υποχρέωση παραδόσεως ενός εμπορεύματος που να ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένο ποιοτικό τύπο.

38. Κατά τη γνώμη μου, οι υποχρεώσεις αυτές, τόσο η μία όσο και η άλλη, είναι κύριες υποχρεώσεις σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου κατά την οποία «πρέπει να εξακριβωθεί (...) αν οι εν λόγω υποχρεώσεις στην παρούσα υπόθεση πρέπει να θεωρηθούν ως κύριες υποχρεώσεις, η τήρηση των οποίων έχει θεμελιώδη σημασία για την καλή λειτουργία ενός κοινοτικού συστήματος και η παράβαση των οποίων μπορεί να τιμωρηθεί με την πλήρη απώλεια της εγγύησης χωρίς αυτό να συνεπάγεται παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, ή ως δευτερεύουσες υποχρεώσεις, για την παράβαση των οποίων δεν πρέπει να επιβληθούν εξίσου αυστηρές κυρώσεις με αυτές που επιβάλλονται για τη μη τήρηση κύριας υποχρεώσεως» [13].

39. Δεν είναι η πρώτη φορά που το Δικαστήριο καλείται να αποφανθεί επί της δυνατότητας καταπτώσεως του συνόλου της ασφάλειας που συστήθηκε προκειμένου να διασφαλιστεί το αίσιον πέρας ενός προκηρυχθέντος διαγωνισμού στο πλαίσιο προγράμματος επισιτιστικής βοήθειας όταν το παραδοθέν εμπόρευμα δεν αντιστοιχεί στον ποιοτικό τύπο. Συναφώς, μπορεί να υπομνησθεί η υπόθεση Société pour l'exportation des sucres [14] η οποία αφορούσε την παράδοση, από τη μειοδοτήσασα επιχείρηση, παρτίδας 755 τόνων ζάχαρης που είχε προσφέρει η Κοινότητα ως επισιτιστική βοήθεια στην οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για την περίθαλψη και την εξεύρεση εργασίας στους πρόσφυγες της Παλαιστίνης στην Εγγύς Ανατολή. Από την ανάλυση δειγμάτων που ελήφθησαν πριν τη φόρτωση αποκαλύφθηκε ότι όλα τα δείγματα αντιστοιχούσαν στην ποιότητα ζάχαρης 3 (κατώτερης ποιότητας) και όχι 2 (που αποτελεί τον ποιοτικό τύπο) για μόνο τον λόγο ότι ο χρωματισμός του διαλύματος υπερέβαινε κατά 0,7 βαθμούς το περιθώριο των 6 βαθμών που αποτελεί το ανώτατο όριο για τον ποιοτικό τύπο, ενώ όλα τα λοιπά κριτήρια ανταποκρίνονταν σ' αυτή την ποιότητα.

Στις προτάσεις που ανέπτυξε στην υπόθεση αυτή, ο γενικός εισαγγελέας Mischo υπογράμμισε ότι «(...) η ποιότητα του εμπορεύ-

12 — Βλ. αποφάσεις της 23ης Φεβρουαρίου 1983, 66/82, Fromançais (Συλλογή 1983, σ. 395, σκέψη 8), της 1ης Οκτωβρίου 1985, 125/83, Corman (Συλλογή 1985, σ. 3039, σκέψη 36), της 22ας Ιανουαρίου 1986, 266/84, Denkavit France (Συλλογή 1986, σ. 149, σκέψη 17), και της 30ής Ιουνίου 1987, 47/86, Roquette Frères (Συλλογή 1987, σ. 2889, σκέψη 19).

13 — Απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 1986, 21/85, Maas (Συλλογή 1986, σ. 3537, σκέψη 15).

14 — Απόφαση της 18ης Μαρτίου 1987, 56/86 (Συλλογή 1987, σ. 1423).

ματος, ιδίως στο πλαίσιο επισιτιστικής βοήθειας, αποτελεί εντελώς ουσιώδες στοιχείο της συμβάσεως της δημοπρασίας» [15].

Με την απόφασή του, το Δικαστήριο έκρινε ότι, εφόσον η υποχρέωση για την παράδοση ζάχαρης ενός ποιοτικού τύπου περιλαμβανόταν μεταξύ των κυρίων υποχρεώσεων του μειοδότη, έπρεπε η ασφάλεια για τη συμμετοχή στον διαγωνισμό να καταπέσει στο σύνολό της αφού η παραδοθείσα ζάχαρη δεν αντιστοιχεί στον ποιοτικό τύπο, έστω και αν ο δικαιούχος της βοήθειας τη διέθεσε.

40. Στην παρούσα υπόθεση, θεωρώ ότι η τήρηση των δύο υποχρεώσεων, δηλαδή ο καθορισμός του ρυθμού παραδόσεως με τον εντολοδόχο της δικαιούχου χώρας εντός περιορισμένου χρονικού διαστήματος και η παράδοση εμπορεύματος ενός συγκεκριμένου ποιοτικού τύπου, είναι θεμελιώδης τόσο για την εύρυθμη λειτουργία, όσο και για την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία του κοινοτικού συστήματος επισιτιστικής βοήθειας.

41. Όσον αφορά το μέσο που εφαρμόζεται προς επίτευξη του στόχου αυτού, η κατάπτωση της ασφάλειας, όπως τόνισε το Δικαστήριο με την απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Société pour l'exportation des sucres, «(...) είναι ένα τυπικό εργαλείο των πράξεων που διενεργούνται στο πλαίσιο των κοινών οργανισμών των γεωργικών αγορών (...)» [16].

Η απαίτηση για τη σύσταση ασφάλειας 6 ECU ανά τόνο προϊόντος, η οποία ανερχόταν, κατά τον χρόνο των περιστατικών, σε 1 217 853 BFR, προκειμένου να διασφαλιστεί η εκτέλεση συμβάσεως της οποίας το ποσό ανερχόταν σε 36 500 000 BFR, αντιστοιχεί προς τον επιδιωκόμενο στόχο. Η κατάπτωση μιας τέτοιας ασφάλειας δεν μου φαίνεται αδικαιολόγητη στην παρούσα υπόθεση καθόσον, όπως ανέφερα ήδη προηγουμένως, ο μειοδότης δεν τήρησε δύο από τις ουσιώδεις υποχρεώσεις την εκτέλεση των οποίων είχε ως σκοπό να εγγυηθεί η ασφάλεια αυτή.

42. Επιπροσθέτως — και επί του σημείου αυτού συμφωνώ με την Επιτροπή — η κατάπτωση της ασφάλειας είναι επίσης σύμφωνη προς τον στόχο εξασφαλίσεως της ισότητας μεταξύ των μετεχόντων σε διαγωνισμό. Πράγματι, οι διαδικασίες των διαγωνισμών θα νοθεύονταν αν δεν υπήρχε η δυνατότητα επιβολής κυρώσεων στον μειοδότη ο οποίος δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις που κρίνονται σημαντικές για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος [17].

43. Επομένως, νομίζω ότι, υπό τις προϋποθέσεις που μόλις προηγουμένως εξέθεσα, η τιμωρία του αθετούντος τις υποχρεώσεις του μειοδότη με κατάπτωση της ασφάλειας δεν παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας καθόσον ένα τέτοιο μέτρο δεν βαίνει πέραν του αναγκαίου ώστε η κύρωση να έχει το ηθελημένο αποτρεπτικό αποτέλεσμα.

15 — Συλλογή 1987, σ. 1423 επ., ειδικότερα σ. 1436.

16 — Απόφαση παρατεθείσα στην υποσημείωση 14, σκέψη 31.

17 — Απόφαση παρατεθείσα στην υποσημείωση 14, σκέψη 30, καθώς και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Mischo στην ίδια υπόθεση, Συλλογή 1987, σ. 1437.

44. Τέλος, οφείλω να προσθέσω ότι, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση Société pour l'exportation des sucres [18], το γεγονός ότι ο παραλήπτης δέχθηκε το προϊόν χωρίς να διατυπώσει καμιά αντίρρηση ως προς την ποιότητα του σίτου δεν έχει καμιά σημασία εν προκειμένω.

45. Ενόψει των προαναφερθέντων, νομίζω ότι οι εργασίες που ο μειοδότης οφείλει να πραγματοποιήσει εντός της ταχθείσας προθεσμίας, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 1824/80, επί ποινή καταπτώσεως της ασφάλειας που έχει συστήσει, είναι όλες οι εργασίες που προβλέπονται τόσο στον κανονισμό αυτόν, όσο και στην προκήρυξη του διαγωνισμού, δηλαδή: να παραδώσει 5 000 τόνους μαλακού σίτου χύδην πλησίον του πλοίου στο ορισθέν λιμάνι φορτώσεως, εν προκειμένω το λιμάνι της Αμβέρσας· να εναποθέσει το εμπόρευμα στον χώρο που υπέδειξε ο εντολοδόχος του Bénin, με τον οποίο ο μειοδότης όφειλε να καθορίσει τον ρυθμό με τον οποίο θα γινόταν η παράδοση· να πραγματοποιήσει την παράδοση μεταξύ 1ης και 31ης Αυγούστου· να εκπληρώσει όλες τις αναγκαίες τελωνειακές διατυπώσεις προς εξαγωγή του εμπορεύματος και να παραδώσει εμπόρευμα σύμφωνο προς τα απαιτούμενα χαρακτηριστικά, πράγμα που σημαίνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 7 του κανονισμού 1824/80, ο μαλακός σίτος έπρεπε να είναι υγιής, ανόθευτος και σύμφωνος με τα συναλλακτικά ήθη και να αντιστοιχεί τουλάχιστον προς τον ποιοτικό τύπο για τον οποίο είχε ορισθεί η τιμή αναφοράς.

Τα άρθρα 6 και 7 του κανονισμού αυτού πρέπει να ερμηνευθούν σε συνάρτηση μεταξύ τους και η ασφάλεια μπορεί να καταπέσει σε περίπτωση παρεκκλίσεως, έστω και ελαφράς, από τις προδιαγραφές ποιότητας, έστω και αν ο παραλήπτης δεν διατύπωσε καμιά παρατήρηση ή επιφύλαξη όσον αφορά την ποιότητα του εμπορεύματος που του παραδόθηκε.

Επί της ευθύνης ως προς τα έξοδα αποθηκεύσεως που οφείλονται από 1ης Σεπτεμβρίου έως την ημέρα φορτώσεως του εμπορεύματος για τη θαλάσσια μεταφορά του

46. Το εθνικό δικαστήριο ερωτά, εν συνεχεία, αν ο μειοδότης μπορεί να υπέχει ευθύνη για φόρτωση η οποία πραγματοποιήθηκε εκτός της προβλεφθείσας προθεσμίας ενώ τα εμπορεύματα είχαν μεταφερθεί πλησίον του πλοίου εντός της προθεσμίας αυτής.

47. Οι υποχρεώσεις που συνεπάγεται για τον μειοδότη η παράδοση του εμπορεύματος και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες πρέπει να πραγματοποιηθεί η παράδοση εξετάσθηκαν στο πλαίσιο του ερωτήματος ως προς την ελευθέρωση της ασφάλειας. Επομένως, απομένει να αναλυθεί το δεύτερο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, με το οποίο, κατά τη γνώμη μου, το αιτούν δικαστήριο ζητεί ερμηνεία του άρθρου 5 του κανονισμού 1824/80.

Το άρθρο αυτό ορίζει ότι, αν ο μειοδότης δεν μπορεί να παραδώσει το εμπόρευμα

18 — Απόφαση παρατεθείσα στην υποσημείωση 14, σκέψη 32.

εντός της προβλεφθείσας προθεσμίας επειδή τα πλοία για τη θαλάσσια μεταφορά είχαν τεθεί στη διάθεσή του καθυστερημένα, ο Οργανισμός Παρεμβάσεως αναλαμβάνει τα έξοδα που προκύπτουν από την καθυστέρηση αυτή.

48. Όπως προκύπτει από τον φάκελο, το μεγαλύτερο μέρος του εμπορεύματος φορτώθηκε σε ποντοπόρο πλοίο μόλις στις 6 Σεπτεμβρίου και οι υπόλοιποι 300 τόνοι φορτώθηκαν σχεδόν ένα μήνα αργότερα. Ο μειοδότης παρατηρεί ότι ο εντολοδόχος είχε θέσει στη διάθεσή του τα πλοία μετά την 31η Αυγούστου, δηλαδή εκτός της προθεσμίας και γι' αυτόν τον λόγο αξιώνει από τον Οργανισμό Παρεμβάσεως το ποσό των 168 169 BFR ως έξοδα αποθηκεύσεως. Ο τελευταίος αντιτάσσει ότι ο μειοδότης δεν μπορούσε να απαλλαγεί από την υποχρέωσή του να παραδώσει το εμπόρευμα μεταξύ 1ης και 31ης Αυγούστου παρά μόνον αν το εμπόρευμα είχε φορτωθεί επί ποντοπόρου πλοίου και, επομένως, όφειλε να συνεννοηθεί με τον εντολοδόχο ως προς τον ρυθμό παραδόσεως.

49. Επομένως, τίθεται το ζήτημα αν τις οικονομικές συνέπειες της καθυστερημένης φορτώσεως πρέπει να φέρει ο μειοδότης ή ο Οργανισμός Παρεμβάσεως. Προς τούτο, πρέπει να προσδιορισθεί αν ο εντολοδόχος καθυστερημένα ή όχι έθεσε στη διάθεση του μειοδότη τα πλοία που ήσαν αναγκαία για τη θαλάσσια μεταφορά.

50. Νομίζω ότι το άρθρο 5 του κανονισμού 1824/80 ανταποκρινόταν σε έναν πολύ συγκεκριμένο στόχο, δηλαδή να αποφευχθεί όπως ο μειοδότης ο οποίος είχε εκπληρώσει όλες τις υποχρεώσεις που του επέβαλλε η σύμβαση ή ακόμη η χώρα-δικαιούχος της βοήθειας να φέρουν τα έξοδα που προέκυψαν από δυσχέρειες ανεξάρτητες της βουλήσεώς τους, όπως για παράδειγμα, η αδυναμία για τον εντολοδόχο να εξεύρει, τον Αύγουστο του 1980, το μέσο για την πραγματοποίηση της μεταφοράς από το λιμάνι που είχε καθορισθεί.

51. Όπως απέδειξα προηγουμένως, από τους όρους που καθορίζονται με τον κανονισμό 1824/80 και την προκήρυξη του διαγωνισμού προκύπτει ότι οι υποχρεώσεις που η παράδοση συνεπαγόταν για τον μειοδότη δεν περιορίζονταν στην προσκόμιση του εμπορεύματος στο καθοριζόμενο λιμάνι και εντός της ορισθείσας προθεσμίας για να ζητήσει κατόπιν από τον εντολοδόχο να εξεύρει πλοίο εντός των επόμενων δύο ημερών, αλλά του επέβαλλαν επίσης να συμφωνήσει με τον εντολοδόχο τον ρυθμό παραδόσεως.

52. Επειδή ο μειοδότης αρνήθηκε δύο φορές κατά τον Αύγουστο του 1980 τα πλοία που του πρότεινε ο εντολοδόχος προς φόρτωση και επειδή, αφού δεν συνεννοήθηκε με τον εντολοδόχο για τον ρυθμό των παραδόσεων, διαπίστωσε, αφού προσκόμισε το εμπόρευμα στο λιμάνι της Αμβέρσας, ότι δεν υπήρχε αμέσως διαθέσιμο πλοίο, θεωρώ ότι τα έξοδα που προκλήθηκαν για την αποθήκευση του εμπορεύματος από την 1η Σεπτεμβρίου έως την ημέρα που ολόκληρο το εμπόρευμα φορτώθηκε πρέπει να φέρει η μειοδοτήσασα επιχείρηση.

53. Με τις παρατηρήσεις της, η Maas ζητεί από το Δικαστήριο να καταδικάσει την εναγομένη της κύριας δίκης στα δικαστικά έξοδα. Πρέπει να υπογραμμίσω συναφώς ότι, εφόσον η διαδικασία για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως έχει, για τους διαδίκους της κύριας δίκης, τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό το τελευταίο εναπόκειται, σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 5, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

54. Τέλος, η Maas ζητεί να της χορηγηθούν 25 000 BFR ως ευεργέτημα πενίας και στηρίζεται συναφώς στο άρθρο 104, παράγραφος 5, δεύτερο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας. Η διάταξη αυτή ορίζει ότι:

«Σε ειδικές περιπτώσεις το Δικαστήριο μπορεί να χορηγεί το ευεργέτημα πενίας με σκοπό να διευκολύνει την εκπροσώπηση ή εμφάνιση ενός διαδίκου».

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας δεν προέκυψε κανένα στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι η παρούσα περίπτωση συνιστά ειδική περίπτωση η οποία δικαιολογεί την εκ μέρους του Δικαστηρίου χορήγηση στην ενάγουσα της κύριας δίκης του ευεργετήματος πενίας προκειμένου να διευκολύνει την εκπροσώπηση ή την εμφάνισή της.

Πρόταση

Ι.Σύμφωνα με τις προηγούμενες σκέψεις, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής στα ερωτήματα που του υπέβαλε το Rechtbank van eerste aanleg te Brussel:

«1) Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1824/80 της Επιτροπής, της 11ης Ιουλίου 1980, περί προκηρύξεως διαγωνισμού για την παράδοση μαλακού σίτου που προορίζεται για τη Δημοκρατία του Bénin ως επισιτιστική βοήθεια, οι εργασίες τις οποίες έπρεπε να πραγματοποιήσει ο μειοδότης εντός της προβλεφθείσας προθεσμίας, επί ποινή καταπτώσεως της ασφάλειας, ήσαν οι εξής:

— να παραδώσει χύδην 5 000 τόνους μαλακού σίτου πλησίον του πλοίου στο οριζόμενο λιμάνι φορτώσεως, εν προκειμένω το λιμάνι της Αμβέρσας·

— να εναποθέσει το εμπόρευμα σε χώρο που έχει ορίσει ο εντολοδόχος του Bénin και με τον οποίο θα συμφωνήσει ως προς τον ρυθμό παραδόσεως·

— να πραγματοποιήσει την παράδοση μεταξύ 1ης και 31ης Αυγούστου 1980·

— να εκπληρώσει τις αναγκαίες τελωνειακές διατυπώσεις προς εξαγωγή του εμπορεύματος και

— να παραδώσει το εμπόρευμα σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά που καθορίζονται στο άρθρο 7 του κανονισμού 1824/80, δηλαδή ότι ο μαλακός σίτος έπρεπε να είναι υγιής, ανόθευτος και σύμφωνος με τα συναλλακτικά ήθη και να αντιστοιχεί τουλάχιστον προς τον ποιοτικό τύπο για τον οποίο ορίστηκε η τιμή αναφοράς.

Τα άρθρα 6 και 7 του κανονισμού αυτού πρέπει να ερμηνευθούν σε συνάρτηση μεταξύ τους, ώστε να θεωρηθεί ότι η ασφάλεια καταπίπτει σε περίπτωση παρεκκλίσεως, έστω και ελαφράς, από τις προδιαγραφές ποιότητας, έστω και αν ο παραλήπτης δεν προέβη συναφώς σε καμία παρατήρηση ή επιφύλαξη.

2) Όσον αφορά το ζήτημα ποιος πρέπει να φέρει τα έξοδα που προκλήθηκαν από την εναπόθεση των εμπορευμάτων, το άρθρο 5 του κανονισμού 1824/80 πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο ώστε η μειοδοτήσασα στον επίδικο διαγωνισμό επιχείρηση να υπέχει ευθύνη για την καθυστέρηση φορτώσεως επί του πλοίου εφόσον ήταν υποχρεωμένη να παραδώσει το εμπόρευμα μεταξύ 1ης και 31ης Αυγούστου 1980 και να συμφωνήσει ως προς τον ρυθμό των παραδόσεων με τον εντολοδόχο της δικαιούχου χώρας, απέρριψε δύο φορές το πλοίο που της προτάθηκε για τη μεταφορά και, αφού το εμπόρευμα μεταφέρθηκε στο λιμάνι φορτώσεως, ειδοποίησε τον εντολοδόχο στις 29 Αυγούστου ότι έπρεπε να εξεύρει πλοίο προκειμένου να διενεργήσει τη φόρτωση το αργότερο την 1η Σεπτεμβρίου.»

II. Ως προς τις άλλες αξιώσεις που διατυπώθηκαν κατά τη διαδικασία της κύριας δίκης από την ενάγουσα προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει την εξής απάντηση:

«1) Δεδομένου ότι η διαδικασία για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως έχει για τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανακύπτει ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται, σύμφωνα με το άρθρο 104, παράγραφος 5, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

2) Το ευεργέτημα της πενίας δεν μπορεί να χορηγηθεί στην ενάγουσα της κύριας δίκης διότι κατά τη διαδικασία δεν προέκυψε κανένα στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι η παρούσα υπόθεση συνιστά ειδική περίπτωση κατά την έννοια του άρθρου 104, παράγραφος 5, δεύτερο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας.»